

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 20 mars 2019

Saken

Återkrav av studiemedel på grund av
för hög inkomst under 2017

Nämndens beslut

Nämnden avslår överklagandet.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

CSN beslutade om återkrav av allt studiemedel som NN erhållit för första kalenderhalvåret 2017, eftersom överskottet i inkomstlagen tjänst (15 166 kronor) och kapital (1 786 287 kronor) var högre än fribeloppet för kalenderhalvåret. Vid fördelningen av inkomsten mellan kalenderhalvåren utgick CSN ifrån att NN hade styrkt att hela kapitalinkomsten var att hänföra till det första kalenderhalvåret 2017. Tjänsteinkomsten fördelades till lika stora delar på varje kalenderhalvår. Inkomsten för det första kalenderhalvåret 2017 bestämdes på detta sätt till 1 793 870 kronor och för det andra kalenderhalvåret till 7 583 kronor.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Innan hon ansökte om studiemedel, för vårterminen och höstterminen 2017, rådgjorde hon med CSN om hur hon skulle göra för att det skulle bli rätt och riktigt. Hon har haft ett vilande bolag som skulle likvideras under 2017. Hon hörde då av sig till CSN för att försäkra sig om att hon skulle ansöka på rätt sätt och att hon inte skulle söka bidrag som hon inte hade rätt till. Hon frågade explicit om vad som gällde angående de pengar som skulle betalas ut på grund av likvidationen och fick svaret att det är utbetalningsdatum som gäller, det vill säga när likvidationen blir klar och pengarna från denna betalas ut till henne. Utifrån den information hon fick, ansökte hon om bidrag och lån under vårterminen 2017, men avstod från att göra det för höstterminen 2017. Tvärtemot de rekommendationer som hon fick av CSN när hon skulle ansöka om studiemedel, menar nu CSN att inkomsten ska hänföras till vårterminen 2017, i och med att likvidationen inleddes då. Då det rör sig om mycket pengar som ska betalas tillbaka, och hon har försökt att söka så rätt och riktigt som möjligt, utifrån CSN:s

rekommendationer, känns beslutet om återkrav inte rättvist. Hon tycker inte att det är så tydligt att inkomsten ska hänföras till likvidationsdatum, då likvidationen inte är färdig och det inte går att säkerställa vilket resultat det kommer att bli från denna innan begäran om okända borgenärer har legat ute i sex månader. – NN bifogade handlingar gällande likvidation av det aktuella företaget.

CSN överlämnade ärendet och upplyste om att CSN inte har funnit anledning att ändra beslutet.

CSN har därefter, på begäran av nämnden, givit in ett yttrande med avseende på vad NN anfört i sitt överklagande och till vilket kalenderhalvår inkomsten av kapital ska anses höra mot bakgrund av de handlingar som hon har givit in i ärendet. Av yttrandet framgår i huvudsak följande. Som den studerandes inkomst under ett kalenderhalvår räknas vad som hänför sig till det halvåret av den studerandes överskott i inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet och kapital, enligt beslut om slutlig skatt för kalenderåret. Utgångspunkten vid bedömningen av en studerandes inkomster bör därför vara regleringen i skattelagstiftningen. I 44 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) finns de grundläggande bestämmelserna om kapitalvinster och kapitalförluster och av 7§ framgår att värdepapper anses avyttrat om det företag som gett ut det träder i likvidation. I Skatteverkets vägledning anges bl.a. följande. Skattskyldigheten inträder som huvudregel vid avyttringstidpunkten, oavsett när betalning sker. Avyttringstidpunkten är när bolagsstämman, Bolagsverket eller domstolen fattar beslut om likvidationen. Har det uppstått en vinst ska den beskattas när man kan beräkna vinstens storlek med tillräcklig säkerhet (prop. 1989/90:110 s. 397) medan avdrag för förlust görs först när den blir definitiv, det vill säga normalt när likvidationen är avslutad. Beräkning av kapitalvinst ska således ske i takt med att ersättningen för aktierna blir känd till sitt belopp oavsett om faktisk utbetalning skett.

När NN:s bolag trädde i likvidation, den 29 mars 2017, blev hon skattskyldig för det eventuella överskottet som likvidationen skulle kunna innebära. Den vinst som uppstod ska sedan beskattas när man kan beräkna dess storlek med tillräcklig säkerhet. Den utredning som NN har gett in till CSN tyder på att det, redan när likvidationen inleddes, var sannolikt att denna skulle avslutas med vinst. Tillgångarna bestod av likvida medel och fonder, medan skulderna bestod av kostnader förknippade med avvecklingen av bolaget, lån till aktieägare och skatt. De eventuella frågetecken som funnits kring resultatet av avvecklingen bör därför vara knutna till kallelsen på okända borgenärer, vilket i ett välskött bolag normalt inte bör innebära några förändringar på skuldsidan. Vinsten måste under sådana omständigheter kunna beräknas relativt snart efter att likvidationen inleddes. CSN anser därför att kapitalinkomsten bör hänföras till det första kalenderhalvåret 2017.

CSN har i allmänna råd angett att överskott i inkomstlagen näringsverksamhet och kapital bör hänföras till det kalenderhalvår då de kan disponeras eller på annat sätt kommer den studerande till del. Med detta avses dock inte att frånga regleringen i skattelagstiftningen där det framgår att kapitalinkomster ska tas upp som intäkt det beskattningsår då de kan disponeras, med undantag för till exempel kapitalvinster och kapitalförluster där det finns särskilda bestämmelser om beskattningstidpunkten. Det allmänna rådet pekar istället främst på den studerandes möjlighet att begära att

överskottet fördelas med lika stora delar per kalenderhalvår. Om NN begär det, kan CSN fördela överskottet lika mellan första och andra kalenderhalvåret 2017. En sådan fördelning påverkar dock inte storleken av det belopp som hon ska återbetala till CSN.

Ett krav på återbetalning får efterges om det finns synnerliga skäl, dvs. ytterst speciella omständigheter. NN har anfört att hon först under andra halvåret 2017 fått tillgång till överskottet från likvidationen. Huruvida en skattskyldig kan disponera pengarna eller inte har i många fall inte någon betydelse när det gäller beskattning av kapitalinkomster, och inte heller för CSN:s bedömning av till vilket kalenderhalvår en inkomst ska hänföras. En jämförelse kan till exempel göras med försäljning av fastighet som beskattas när köpekontraktet har ingåtts och inte vid betalningen av köpeskillingen. CSN anser, mot bakgrund av detta, att vad NN anfört, inte kan anses utgöra sådana speciella omständigheter som innebär att det finns synnerliga skäl att efterge återkravet.

NN har fått ta del av CSN:s yttrande och har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter med anledning av yttrandet, men hon har inte hörts av.

Författningsbestämmelser

Av 3 kap. 19 § studiestödslagen (1999:1395) framgår att som den studerandes inkomst under ett kalenderhalvår räknas vad som hänför sig till det halvåret av den studerandes överskott i inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet och kapital enligt beslut om slutlig skatt för kalenderåret.

I 5 kap. 1 § samma lag föreskrivs att om en studerande har fått studiemedel felaktigt eller med för högt belopp på grund av att summan av hans eller hennes överskott i inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet och kapital enligt beslut om slutlig skatt överstigit den inkomst som lagts till grund för beräkningen av studiemedel, ska det som betalats ut för mycket krävas tillbaka. Belopp som understiger en viss av regeringen fastställd gräns, ska dock – enligt samma bestämmelse – inte krävas tillbaka. Slutligen framgår att ett krav på återbetalning helt eller delvis får efterges om det finns synnerliga skäl.

Av 25 kap. 9 § aktiebolagslagen (2005:551) framgår att, när det gäller frivillig likvidation, bolagsstämans beslut om likvidation gäller omedelbart eller från och med den senare dag som bolagsstämman beslutat.

Enligt 44 kap. 7 § inkomstskattelagen (1999:1229) anses ett värdepapper avyttrat om det företag som gett ut det träder i likvidation.

Nämndens bedömning

Nämnden konstaterar inledningsvis att NN uppger sig ha blivit felinformerad av CSN. Oavsett hur det kan förhålla sig därmed konstaterar överklagandenämnden, att nämnden, liksom CSN, i sina beslut har att följa gällande författningsbestämmelser.

Bestämmelserna i studiestödsförfattningarna innehåller ingen föreskrift om möjlighet att på grund av felinformation kunna frångå gällande bestämmelser.

Nämnden konstaterar vidare att studiemedel ska reduceras om den studerandes inkomst överstiger hans eller hennes s.k. fribelopp. Denna regel medger, enligt bestämmelserna, inga undantag. Någon hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet såsom god tro eller dylikt kan därför inte tas.

Som framgår av de ovan återgivna bestämmelserna är det den studerandes överskott i olika inkomstslag, enligt beslutet om slutlig skatt, som ska fördelas per kalenderhalvår. Skatteverket har, i sitt beslut om slutlig skatt, fastställt att NN, under 2017, har haft ett överskott i inkomstslaget tjänst om 15 166 kronor och i inkomstslaget kapital om 1 786 287 kronor, varför det är dessa inkomster som ska fördelas. Med hänsyn till tidpunkten för beslutet om likvidation finner nämnden att kapitalinkomsten är att hänföra till det första kalenderhalvåret 2017. Skäl att frångå den fördelning, av nämnda inkomst, som CSN har gjort har därför inte framkommit. Likaså saknas skäl att frångå den häftenfördelning av tjänsteinkomsten som CSN har gjort.

Som CSN har funnit hade NN en inkomst under första kalenderhalvåret 2017 som översteg fribeloppet. Studiemedel betalades därmed ut med för högt belopp. Grund för återkrav finns därför. För att återkrav ska kunna efterges krävs att det finns synnerliga skäl, det vill säga ytterst speciella omständigheter. De omständigheter som NN har åberopat är, enligt nämndens mening, inte sådana att det finns synnerliga skäl för eftergift. Överklagandet ska därför avslås.

Hans Göran Åhgren

Annelie Nordin

Beslutet har fattats av: Charlotte Waas, ordförande i nämnden, Hans Göran Åhgren, direktör, samt ledamöterna Eva Gullfeldt, Sebastian Hasselström, Mikael Herjevik (ersätter Hans Eklund) samt Kristina Salenstedt Linder

Föredragande: Annelie Nordin

Kopia till CSN